

# วรรณคดีไทยในยุคประเทศไทย 4.0

## Thai Literature in Thailand 4.0 Era

กิตติยา รัศมีแจ่ม\*  
Kittiya Rutsamejam\*

### บทนำ

วรรณคดีหรือวรรณกรรมเป็นศิลปะอันวิจิตร คำว่าวิจิตรในที่นี้มีใช้ด้วยประกอบขึ้นจากเส้นสาย สีสันหรือรูปร่างที่ปรากฏแก่สายตาแต่เป็นความวิจิตรที่เกิดขึ้นภายในจิตใจจากการที่ผู้อ่านเกิดความตื่นตา และตื่นใจจากสัมผัสรับรู้รสเสียงแห่งถ้อยคำ และรสสัมผัสอันเร้าใจของถ้อยความที่นำไปสู่ความคิด จินตนาการด้วยคุณูปการด้านต่าง ๆ ของวรรณคดีและวรรณกรรม จึงมีการคัดเลือกวรรณคดีที่โดดเด่น และเป็นยอดในด้านต่าง ๆ โดยมุ่งหวังว่าเมื่อได้บรรจุวรรณคดีหรือวรรณกรรม เข้าไว้ในหลักสูตรการศึกษา อย่างน้อยก็ปรากฏเป็นรูปธรรมให้เด็กรุ่นใหม่ได้อ่าน ได้ผ่านหู ได้ผ่านตา รับอรรถรสต่าง ๆ จากการอ่าน แล้วสามารถไปต่อยอดการอ่านเรื่องที่ยาวขึ้นได้ทั้งโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม ผู้อ่านก็จะเกิดความคิดอย่าง สร้างสรรค์ สนุกสนาน เหมาะกับยุคประเทศไทย 4.0 แต่เดิมวรรณคดีอาจถูกมองว่าเป็นเรื่องไม่ทันสมัย เพราะมีสื่อใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่วรรณคดีไทยนั้นไม่เพียงมีคุณค่าแค่ด้านวรรณศิลป์แต่ยังสะท้อนวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนบอกเล่าเรื่องราวในสังคมเรียนรู้ประวัติศาสตร์ รวมถึงได้คำสอนจากกุศโลบายที่บรรพบุรุษ มักสอดแทรกทั้งคติสอนใจและปรัชญาชีวิตไว้ให้รุ่นหลังได้คิด แม้เวลาจะเดินผ่านไปก็ยุคสมัยวรรณคดีก็ยัง ทรงคุณค่าอยู่เสมอ

### วรรณคดีไทยเรียนได้ทุกยุคทุกสมัย

ดังที่เราทุกคนทราบกันดีว่าทิศทางการพัฒนาประเทศมีความหมายและความสำคัญต่อการพัฒนา ด้านการศึกษาที่มากกว่าการเตรียมความพร้อมของคนหรือให้ความรู้กับคนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้ เป็นมนุษย์ กล่าวคือนอกจากให้ความรู้แล้วต้องทำให้เป็นคนรักที่จะเรียน มีคุณธรรมและสามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้ด้วย ซึ่งเป็นการสร้างคนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นหลัก ใน ขณะเดียวกันประเทศไทย 4.0 คือการพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัยด้วยการผลิตนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อเป็น ฐานในการพัฒนาประเทศ และต้องสามารถติดต่อกับนานาชาติได้ด้วย ดังนั้นจึงส่งผลมาถึงการเร่ง ดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ให้กับเด็กไทยได้ก้าวสู่ประเทศไทย 4.0 อย่างเป็นรูปธรรมในหลายด้านการนำ วรรณคดีมาถ่ายทอดมิให้สูญหายในฐานะที่วรรณคดีเป็นเครื่องเชิดชูอารยธรรมของชาติเป็นหลักฐานทาง โบราณคดีทำให้คนในชาติสามารถรับรู้เรื่องราวในอดีต ดังนั้นการเรียนรู้ด้านวรรณคดีไทยจึงเป็นสิ่งจำเป็นและ สำคัญสำหรับเด็กๆ และเยาวชนไทยทุกคน แต่อย่างไรก็การอ่านวรรณคดีไทยเกิดความสุขและได้ความรู้ ไปพร้อมๆ กัน

---

\* อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย (ค.บ. 5 ปี) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ เจ้าพระยา

\* Lecturer, Bachelor of Education Program in Thai Bansomdejchaopraya Rajabhat University

แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษามาอย่างต่อเนื่องด้านวรรณคดีที่ผ่านมาก็มีการปรับเนื้อหาตามไปด้วยเสมอ และจัดการเรียนรู้ในฐานวรรณคดีเป็นมรดกทางวัฒนธรรม มีศิลปะทางภาษา และเป็นตัวอย่างหรือให้แง่คิดด้านประสบการณ์ชีวิตผ่านตัวละครในหลายๆเรื่องหลายๆรูปแบบ วรรณคดีจึงเป็นเสมือนแหล่งความรู้ที่บันทึกวัฒนธรรมทางสังคมที่สืบทอดกันมาหลายยุคสมัย เช่น ค่านิยม ประเพณี โลกทัศน์ ปรัชญา วิถีชีวิต ดังคำประพันธ์เรื่องขุนช้างขุนแผนที่ยกมาเป็นตัวอย่างในเรื่องการสะท้อนค่านิยมความซื่อสัตย์ต่อพระมหากษัตริย์ เช่น การถวายตัวในราชสำนักเพื่อรับใช้และแสดงความซื่อสัตย์ต่อพระมหากษัตริย์ดังที่พลายงามเมื่อโตขึ้นได้ถวายตัวเพื่อรับใช้ในราชการสนองพระมหากรุณาธิคุณสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของครอบครัวขุนนางในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่มีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์มากดังบทเสภาขุนช้างขุนแผนตอนที่พระเจ้านครเสาวรักษ์พาพลายงามถวายตัวต่อสมเด็จพระพันวษา

|                                  |                              |
|----------------------------------|------------------------------|
| ฝ่ายพระเจ้านครเสาวรักษ์ราช       | อภิวาทบาทมุลลุลลุล           |
| ขอเดชะพระกรุณาฝ่าละออง           | ดอกไม้ธูปเทียนทองของพลายงาม  |
| บุตรขุนแผนแสนสะท้านหลานทองประศรี | ความรู้มีเรียบราบไม่หยาบหยาม |
| จะขอรองมุลิกายายาม               | พลางกราบสามทีสดับรับโองการ   |

เรื่องของการดำเนินชีวิตแม้แต่เรื่องการบ้านการเรือนของลูกผู้หญิงที่จะต้องได้รับการฝึกฝนการบ้านการเรือนเพื่อให้เป็นกุลสตรีที่เพียบพร้อมดังในตอนที่น่างศรีประจันสอนนางพิมไว้สั้น ๆ ก่อนส่งตัวเข้าหอให้กับพลายแก้ว ดังนี้

|                             |                            |
|-----------------------------|----------------------------|
| เนื้อเย็นจะเป็นซึ่งแม่เรือน | ทำให้เหมือนแม่สอนมาแต่หลัง |
| เข้านอกออกในให้ระวัง        | ลูกนั่งนอนบ่นแก้สามมี      |
| อย่าหึงหวงจ้วงจาบประจานเงิน | อย่าก่อเก็นก่อนผัวไม่พอที  |
| แม่เลี้ยงมาหวังจะให้ดี      | จงเป็นศรีสวัสดิ์สุขทุกเวลา |

การเรียนรู้เรื่องของประเพณี เช่น ประเพณีการตาย การทำศพในสมัยก่อนนั้นมีพิธีกรรมหลายอย่างพิธีแรก คือ การอาบน้ำศพโบราณ มีการอาบน้ำศพเพื่อให้สะอาดอย่างแท้จริง มัดตราสัง และสวดอภิธรรมตอนทำศพ ดังในตอนสวดพระอภิธรรมตอนทำศพพันศรีโยธาและขุนศรีวิชัย ดังคำประพันธ์

|                        |                        |
|------------------------|------------------------|
| อาบน้ำศพแล้วทาทขี้มัน  | ผ้าขาวห่มสิ้นตราสังมัน |
| เข้าไม่วุ่นในเรือนใหญ่ | คำสวดทุกวันหลายคืนมา   |

ก่อนถึงวันเผาศพจะมีการตั้งศพไว้ 3 วัน ระหว่างนั้นมีการมหรสพและจุดดอกไม้ไฟพะเนียง ประทัดพลุ เมื่อครบ 3 วันจึงเผา ดังคำประพันธ์

|                          |                            |
|--------------------------|----------------------------|
| จึงให้แต่งการศพที่วัดเขา | ช่างเขาฉลุฉลุจักจกสาน      |
| บ้างก็ทำตาชะแลงแผงเพดาน  | ปลูกเมรุผูกม่านไว้เบื้องบน |
| ช่างระทาดอกไม้ไฟพะเนียง  | แต่งแม่ครัวเลี้ยงไม่ขัดสน  |
| พลุประทัดจัดสรรจ้งหันกล  | จุดบั้งทั้งน้ำดำผุดไป      |

จะเห็นได้ว่าวรรณคดีที่อยู่ในมิตินี้ยังมีความสำคัญและได้รับยกย่องว่าเป็นเอกมาและบรรจุให้อยู่ในหนังสือเรียนเพื่อให้ผู้อ่านได้ศึกษาประเพณี วิถีชีวิต คุณค่าของวรรณคดีที่ยังคงอยู่ทุกยุคทุกสมัยจะต่างไปก็ตรงที่อาจเปลี่ยนตอนเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย และเหมาะสมกับเรื่องการสอนให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยประเทศไทย 4.0 ให้มากขึ้น

ยังมีวรรณคดีอีกหลายเรื่องที่สอดแทรกหลักคิด และคำสอนไว้ในวรรณคดีและมีบทบาทในการใช้เป็นแนวทางสอนในเรื่องการดำเนินชีวิต เช่น เรื่องมัทนะพาธา สอนให้วัยรุ่นรู้จักรักอย่างมีสติ ให้เห็นโทษของความรัก เมื่อเราปล่อยให้ความรักกลายเป็นความหลงจนขาดการพิจารณาไตร่ตรอง ยังได้เห็นการสร้างตัวละครให้มีลักษณะนิสัยเด่นชัดสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง และต้องดำเนินเรื่องให้เห็นความขัดแย้ง ตลอดจนความคลี่คลายของปัญหาต่าง ๆ

เรื่องสามก๊ก หากไล่เลียงการเลือกวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับพงศาวดาร และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์นับได้ว่าเรื่องสามก๊กนี้ เหมาะสมที่จะนำมาศึกษาเพราะสามารถนำมาเป็นแนวปฏิบัติให้กับตัวเอง ในเรื่องของการทำงานต่อไปในอนาคตได้ ดังเช่น ในเรื่องสติปัญญา บุคลิกภาพของผู้นำ การพูดโน้มน้าวใจ พลังของความสามัคคี และการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม วรรณคดีทำหน้าที่ทั้งให้ความรู้ในหลาย ๆ ด้าน และให้ความบันเทิง วรรณคดียังทำหน้าที่ส่งต่อเรื่องราวให้เด็กยุคใหม่เข้าใจสภาพสังคม ค่านิยม และวิถีชีวิต ในสมัยนั้น ทำให้ผู้อ่านมีเจตคติในการสืบทอดวัฒนธรรมไม่ให้สูญหาย วรรณคดีบางเรื่องยังช่วยให้ผู้อ่านรู้จักคิดวิเคราะห์ เกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาความรู้ ความคิด อีกทั้งยังช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาได้อย่างครบถ้วนดังตัวอย่างที่กวีถ่ายทอดจินตนาการที่เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของวรรณคดีดังเช่นนิราศภูเขาทองของสุนทรภู่ กล่าวไว้ว่า

เมื่อเคราะห์ร้ายกายเราก็ก่อนนี้      ไม่มีที่พสุธาจะอาศัย  
ล้วนหนามเหน็บเจ็บแสบคับแคบใจ      ดังกไรร้างเร่อยู่เอยกา

ในสองวรรคแรกสุนทรภู่รำพึงกับตัวเอง ให้ภาพของความตัดกันระหว่าง “กาย” ของตน ซึ่งไม่ใหญ่โตเลย (ใช้คำว่า “ก็เท่านี้”) กับความกว้างใหญ่แน่นอนหนาของแผ่นดิน การใช้คำ “พสุธา” เป็นคำที่บ่งบอกถึงความยิ่งใหญ่ กว้างขวาง ในวรรคที่ 3 สุนทรภู่ กล่าวถึงสัมผัสทางกายว่า “เหน็บเจ็บแสบ” ซึ่งเป็นผลของหนามที่ทิ่มแทงกาย “ล้วน” บอกภาพรวมของการถูกประทุษร้ายจากทุกที่ทุกแห่งไม่มีละเว้น “ล้วนหนามเหน็บเจ็บแสบ” บ่งบอกความเดือดร้อนและทุกข์ร้อนโยงความหมายจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม โดยการเปรียบเทียบ และเมื่อย้อนกลับไปคำนึงถึงภาพอันตัดกันของร่างกายกับแผ่นดิน ก็จะได้ความรู้สึกอ้างว้างขมขื่น และคับแค้นในความผิดพลาดกว่ามนุษย์และสัตว์โลกโดยทั่วไป ความแตกต่างนั้น ให้สำนึกความโดดเดี่ยว ซึ่งไม่อาจเปรียบกับสิ่งใดได้ดีกว่า “นกไร้รัง” และคำว่า “เร่” แสดงการเคลื่อนย้ายไม่สิ้นสุดและไร้จุดหมาย “เอยกา” บอกการผจญชะตากรรมตามลำพังในที่อันเว้งว่าง ซึ่งไม่มีส่วนใดเป็นกรรมสิทธิ์ของตน แสดงให้เห็นถึงการสร้างจินตภาพของกวีด้วยการเปรียบเทียบทางกายและทางความรู้สึกไปพร้อมกัน (ดวงมน จิตรจาง และสุจิตรา จงสถิตวัฒนา, 2555, น.567)

ความเข้าใจและการดำรงอยู่ของวรรณคดีในฐานะสิ่งสร้างสรรค์อย่างหนึ่ง ย่อมมีการสร้างขึ้น สืบทอด และเปลี่ยนแปลงแบบแผนของรูปแบบ ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการถ่ายทอดและการสื่อสาร นั่นก็คือการวางเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเราจะสื่อสารเพื่ออะไร เพราะหากเป้าหมายไม่ชัดเจนพลังของความคิดที่จะถึง เอาเรื่องราว และข้อมูลที่จะสื่อสารก็จะไม่ชัดเจนตามไปด้วย เช่นเดียวกับวรรณคดีที่ต้องการจะสื่อให้เห็นถึงรูปแบบ คำสอนที่ถูกสอดแทรกไว้ ความสวยงามของภาษา ที่ยังคงดำรงอยู่ トラบใดที่วรรณคดียังสามารถ สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับในทุกยุคทุกสมัย เพราะวรรณคดีนั้นสามารถใช้เป็นภาษาสื่อสาร เป็นสื่อที่จะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และอุดมการณ์ทางสังคม จากยุคหนึ่งไปสู่อีกยุคหนึ่งได้ ทำให้เกิดการสืบทอดผลงานทางวรรณกรรมที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นมา ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า วรรณคดีไทยเป็นบันทึกเรื่องราวในอดีตที่สะท้อนให้เห็นภาพจน์เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม หรือวิถีชีวิตของคนไทยสมัยก่อน จนกระทั่งเป็นมรดกตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน นำมาเรียนรู้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตได้อีกด้วย

## ภาษาไทยในแต่ละยุค

กระบวนการเปลี่ยนแปลงของวรรณคดีไทย เริ่มจากสภาวะเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านผู้แต่ง ด้านคำประพันธ์ ด้านวัตถุประสงค์ และด้านที่มาของเนื้อเรื่อง วิธีที่จะเห็นวิวัฒนาการของวรรณคดีไทยนั้น จะต้องศึกษาประวัติความเป็นมาของวรรณคดีเป็นช่วงสมัย โดยเริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ เรียงตามลำดับกันไปนับแต่สมัยสุโขทัยมาจนถึงรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ วรรณคดีไทยมีลักษณะเป็นแบบฉบับที่ยึดถือสืบต่อกันมาในรัชกาลที่ 4 คนไทยเริ่มมีความสัมพันธ์กับประเทศตะวันตก คตินิยมอันเป็นวิถีชีวิต รวมถึงลักษณะของวรรณคดีของคนไทยเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงและทวีมากขึ้น ตามลำดับ ตั้งแต่รัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบัน แต่หากจะกล่าวถึงความเป็นประเทศไทย 4.0 ภาษาไทยของเรา นับได้ว่าอยู่บนเส้นเวลาของการเดินทางมาตั้งแต่ยุคภาษาไทย 1.0 2.0 และ 3.0 มาก่อนหน้านี้ ดังนี้

**ภาษาไทย 1.0** คือ ยุคภาษาไทยมุ่งที่การอ่านการเขียน และการแต่งคำประพันธ์ เห็นได้จาก ภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น หนังสือประวัติการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาในสมัยสุโขทัย วิชาที่เรียนได้แก่ ภาษาบาลี ภาษาไทย และวิชาสามัญขั้นต้น สำนักเรียนมี 2 แห่ง คือ วัด กับสำนักราชบัณฑิตที่เป็นที่เรียนของบรรดาบุตรหลานข้าราชการและราษฎรทั่วไป ส่วนสำนักราชบัณฑิต เป็นที่เรียนของเจ้านายและบุตรหลานข้าราชการ ครูผู้สอนได้แก่ พระภิกษุสงฆ์และราชบัณฑิตต่าง ๆ (กรมศิลปากร, 2504, น.158 อ้างถึงใน เบญจวรรณ สุนทรากุล, 2550, น. 4) ต่อมาในสมัยอยุธยาตอนต้น การศึกษาของไทยวัดยังเป็นโรงเรียน พระภิกษุเป็นครู สถานศึกษาคือกุฏิของพระอาจารย์ มีแบบเรียนในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช คือ จินตามณีของพระโหราธิบดี แต่งถวายครั้งสมเด็จพระนารายณ์เป็นเจ้าลพบุรี หนังสือจินตามณีเป็นตำราว่าด้วยการเขียนคำ การแต่งคำประพันธ์และรหัสต่างๆ แบ่งเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ คือ อักษรศัพท์ การเขียนตัวสะกดการันต์ การแต่งคำประพันธ์โคลงฉันท์ต่างๆพระโหราธิบดีได้คัดมาบ้างแต่งเพิ่มใหม่บ้างดังที่เราได้ศึกษาจากโคลงตัวอย่างที่ถูกยกให้เป็นโคลงครูจากเรื่องลิลิตพระลอ มาจนถึงปัจจุบัน

|                     |                |
|---------------------|----------------|
| เสียงฤเสียงเล่าอ้าง | อันใด พี่เอย   |
| เสียงย่อมยอศใคร     | ทั่วหล้า       |
| สองเชื้อพี่หลับไหล  | ลืมนั่น ฤพี่   |
| สองพี่คิดเองอ้า     | อย่าได้ถามเฝ้า |

กระทั่งถึงสมัยธนบุรี เป็นสมัยที่มีระยะสั้นและเป็นเวลาที่เริ่มตั้งตัวเป็นอิสระบ้านเมืองไม่มีความสงบสุข เพราะเป็นช่วงเวลาที่สนใจในการจัดการบ้านเมืองมากกว่าการทำนุบำรุงการศึกษาจึงยังคงใช้หนังสือที่ตกทอดมาจากสมัยอยุธยาตอนปลายคือ จินตามณีนับพระโหราธิบดีและจินตามณีสมาธิพระเจ้าบรมโกศเป็นหลักให้อ่านออกเขียนได้ แม้จะยังไม่ได้ฟื้นฟูการเล่าเรียนแต่ก็สนับสนุนการเล่าเรียนพระไตรปิฎกของพระสงฆ์ ช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1-รัชกาลที่ 4 การศึกษายังคงมีศูนย์กลางอยู่ที่วัด ยังไม่มีการตั้งโรงเรียนขึ้น และยังไม่มีการแบ่งชั้นเรียนแน่นอน (ธนิต อยู่โพธิ์, 2512, น.124) การเรียนการสอนก็สุดแล้วแต่อาจารย์ และภูมิปัญญาของศิษย์ใครมีสติปัญญาดี ก็มักจะได้อาจารย์ความรู้มาก การศึกษาเล่าเรียนในช่วงเวลานี้มีข้อความปรากฏในหนังสือโบราณศึกษาว่ามี 5 เล่ม ดังนี้

**ประถม ก กา** มีสาระสำคัญแบ่งเป็น 2 ตอน คือ การแจกตัวสะกดแม่ต่างๆ

**สุมินทุมาร** เนื้อเรื่องเป็นนิทานแทรกคติสอนใจให้เห็นถึงอันสงส์ของการบวชในพุทธศาสนา

**ประถมมลา** เนื้อหาเรียบเรียงไว้อย่างสั้นๆให้สอดคล้องกับหนังสือจินตามณีนับพระโหราธิบดี

**ประณมจินตามณี เล่ม 1** คือ จินตามณีฉบับพระโหราธิบดีที่แต่งขึ้นในสมัยของสมเด็จพระนารายณ์

**ประณมจินตามณี เล่ม 2** เป็นหนังสือที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงวงษาธิราชสนิททรงแต่งขึ้น

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชปรารภให้แต่งเพื่อใช้สอนพระราชโอรส และหมู่ข้าราชการ

**ภาษาไทย 2.0** คือ ยุคที่มีการอธิบายภาษาไทยโดยอาศัยโครงสร้างของภาษาอังกฤษ เป็นยุคของการพิจารณาตนเอง โดยอาศัยรูปแบบไวยากรณ์ภาษาอื่นที่เชื่อกันในสมัยนั้นว่าเป็นรูปแบบสากล ซึ่งเป็นช่วงสมัยปฏิรูปการศึกษา รัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนกวัฏแห่งการณไกล ในเรื่องของการศึกษา ที่จะให้บุตรหลานขุนนางและพระบรมวงศานุวงศ์ได้มีโอกาสศึกษาทั้งภาษาไทย เลข และระเบียบราชการรวมทั้งภาษาอังกฤษด้วย ในครั้งนั้นโปรดเกล้าฯ ให้พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เป็นอาจารย์ใหญ่ครั้งแรก และได้แต่งหนังสือแบบเรียนหลวง 6 เล่มขึ้นพิมพ์เป็นครั้งแรก ได้แก่ **มูลบทบรรพกิจวาทนิตินิกรอักษรประโยค สัมโยคพิธานไวพจน์พิจารณา พิศาลการ์ณ**

อีกทั้งการที่ชาวตะวันตกได้นำวิทยาการใหม่ ๆ เข้ามาเผยแพร่ มีการตั้งโรงพิมพ์ออกหนังสือพิมพ์ ข่าวสาร และพิมพ์หนังสือเล่มออกจำหน่ายนับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งต่อแนวคิดในการจัดตั้งโรงเรียน การที่ชาวยุโรปนำเครื่องพิมพ์เข้ามานั้นช่วยให้วิชาการของไทยก้าวหน้ามากในระยะหลัง อีกทั้งการนำแนวความคิดทางการศึกษาของชาวตะวันตกมาเผยแพร่ยังเป็นการสร้างมโนทัศน์ให้แก่ขุนนางไทยและประชาชนชาวไทย ให้เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา นอกจากนี้จะใช้แบบเรียนหลวงของพระยาศรีสุนทรโวหาร ยังมีแบบเรียนเร็วของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งแบบเรียนเร็วนี้ทำให้นักเรียนสามารถอ่านออก และเขียนได้ภายในหนึ่งปีครึ่งเป็นอย่างช้า และได้เรียนวิชาอื่น ๆ พร้อมกันไปด้วย เช่น ต้องเรียนเลข หน้าที่ พลเมือง ศีลธรรม วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และอื่น ๆ ในการนำวิชาใหม่ ๆ เหล่านี้มาสอนนักเรียนไม่สอนเป็นวิชาเฉพาะอย่างเช่นในปัจจุบันแต่จะเป็นแบบสอนอ่านเป็นหนังสือในวิชาภาษาไทย ต่อมาภายหลังจึงได้แยกวิชาต่าง ๆ ออกเป็นวิชาเอกเทศ แต่ละวิชามีหนังสือแบบเรียนของตนเอง ส่วนวิชาภาษาไทยมีหนังสือเพื่อสอนหลักเกณฑ์การเขียนภาษาไทยซึ่งเรียกว่าไวยากรณ์ไทย และหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย ซึ่งในตอนแรกเรียกว่าจินตกวีนิพนธ์ได้แก่รามเกียรติ์ อิเหนา นิราศนรินทร์ เป็นต้น แต่ได้ตัดตอนมาเป็นตอน ๆ ให้ นักเรียนเรียน เช่น สังข์ทอง ตอนเลือกคู่ ตอนหาเนื้อหาปลา อิเหนา ตอนศึกกะหมังกูหนิง รามเกียรติ์ ตอนศึกกุ่มภรรยา และตอนท้าวมาลีราชว่าความ สามก๊ก ตอนโจโฉแตกทัพเรือ ต่อมาหนังสือชุดนี้เรียกว่ากวีนิพนธ์ หลังจากนั้นนักเรียนยังได้เรียนวรรณคดีและวรรณกรรมอีกหลายเรื่อง เช่น นิราศนรินทร์ นิราศชาคริต ลิลิตตะเลงพ่าย เงาะป่า โคลงโลกนิติ มหาเวสสันดรชาดก ตามใจท่าน พระร่วง นิราศลอนดอน สามัคคีเภทคำฉันท์ อิสรภาพคำฉันท์ เวนิสวานิช (เบญจวรรณ สุนทรากุล, 2550, น.1)

**ภาษาไทย 3.0** คือ ยุคที่สอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสารกับคนในประเทศให้เข้าใจซึ่งกัน และกัน เป็นอย่างดี การเรียนภาษาไทยมีความมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนมีทักษะการใช้ภาษา อันได้แก่ การอ่าน การพูด การฟัง การเขียน ตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษา สามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ และมีเหตุผล จึงต้องปลูกฝังให้สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ทั้งการรับรู้และถ่ายทอด ความรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ ตลอดจนสามารถใช้ภาษาเชิงสร้างสรรค์ มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่น ๆ สามารถใช้ประสบการณ์จากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาและวินิจฉัยเหตุการณ์อย่างมีเหตุผล มีเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทยและวรรณคดีทั้งในด้านวัฒนธรรมประจำชาติ และการสร้างเสริมความมั่งคั่งในชีวิต (หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, น.7) นอกจากนี้สุจริต เพียรชอบและสายใจ อินทรมพรรย,

(2536, น.95) ได้เสนอแนวการสอนภาษาไทยเชิงทักษะสัมพันธ์ และยกตัวอย่างไว้ว่าการสอนภาษาใด ๆ ก็ตาม จะต้องประกอบด้วยการใช้ภาษา หลักภาษา วรรณคดี และการสอดแทรกวัฒนธรรมของภาษานั้น ๆ สำหรับการใช้ภาษานั้น ประกอบไปด้วยทักษะ 4 ทักษะคือ ฟัง พูด อ่าน เขียน ในแง่ของการสื่อสารนั้นจะประกอบไปด้วยทักษะที่ใช้ในการรับสาร (Expressive Skills) ซึ่งประกอบไปด้วยทักษะการพูดและการเขียน โดยทั่วไปนั้นการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันจะต้องมีการส่งสารและรับสารอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นในการสอนภาษาไทยจะสอนเพียงทักษะใดทักษะหนึ่งโดยเฉพาะย่อมเป็นไปไม่ได้ จะต้องมีการสอนทักษะอื่น ๆ สอดแทรกลงไปด้วย เพื่อให้การเรียนการสอนทักษะทางการใช้ภาษาไทยเป็นไปตามธรรมชาติ ครูควรจะได้ฝึกฝนตนเองเตรียมตัวเตรียมใจที่จะจัดการเรียนการสอนทักษะทางภาษาให้สัมพันธ์กันไม่เพียงให้สัมพันธ์กันทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน แต่การเรียนการสอนภาษาไทยนั้น ยังต้องการให้บูรณาการสัมพันธ์กับวิชาอื่นด้วย ดังที่ประสิทธิ์ กาพย์กลอน และนิพนธ์ อินสิน, (2533, น.39) กล่าวถึงวรรณคดีไทยที่กล่าวถึงทำร่ำต่าง ๆ ไว้มากบ้างน้อยบ้างแต่ที่ชัดเจนที่สุด คือ ในบทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนพระนารายณ์แปลงรูปเป็นหญิง ไปปราบนนทกผู้ได้รับพรจากพระอิศวรให้มีน้ำเพชร พระนารายณ์ในรูปแปลงได้ร้ายรำให้นันทกร่ำตาม จนถึงทำร่ำที่ต้องขึ้นเข้าหาตัวเองนนทกลืมนึกถึงอำนาจน้ำเพชรตนเลยต้องตายดังคำประพันธ์

|                           |                            |
|---------------------------|----------------------------|
| เทพนมปฐมพรหมส่น้ำ         | สอดสร้อยมาลาเจดนิ          |
| ทั้งกวางเดินดงหงส์บิน     | กินรินเลียบถ้ำอำไพ         |
| อีกช้านางนอนภมรเกล้า      | แขกเต้าผาลาเพียงไหล่       |
| เมขลาล้อแก้วแววไว         | มยุเรศพ่อนในอัมพร          |
| ยอดตองตองลมพรหมนิมิต      | อีกทั้งพิสมัยเรียงหมอน     |
| ย้ายท่ามัจฉาชมสาคร        | พระสีกรขว้างจักรฤทธิรงค์   |
| ฝ่ายว่านนทกร่ำตาม         | ด้วยความพิสมัยไหลหลง       |
| ถึงท่านาคาม้วนหางลง       | ก็ซัดตรงเพลาล้นทันใด       |
| ด้วยเดชน้ำเพชรสิทธิศักดิ์ | ข้าหักล้มลงไม่ทนได้        |
| ฝ่ายนางก็เป็นนารายณ์ไป    | เหยียบบอภัยภัยไว้ด้วยฤทธิ์ |

นอกจากนี้ บุญเกิด รัตนแสง (2541, น. 72) ยังให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับทำร่ำในวรรณคดีที่เป็นละครนอก ได้แก่ สังข์ทอง ไกรทอง มณีพิไชย การะเกด ฯลฯ ไว้ว่ามีลักษณะเช่นเดียวกับทำร่ำในละครในทุกประการ การร้องการดำเนินเรื่องทำร่ำ บทเจรจาซึ่งใช้ความรวบรัดฉับไวทำแสดงเป็นแบบให้ตลกสนุกสนานเป็นหลัก วรรณคดีบางเรื่องทำให้ผู้อ่านทราบว่า การรำนนั้นมีอยู่ประจำในผู้เป็นเพศหญิงทุกคนเพียงบางคราวดัดแปลงให้สวยงามยิ่งขึ้น

**ภาษาไทย 4.0** เมื่อถึงยุคภาษาไทย 4.0 ต้องเป็นภาษาไทยที่มีการปรับตัว รับผิดชอบต่อความคิดใหม่ ๆ โดยเฉพาะจากภาษาอังกฤษได้โดยไม่ผิดเพี้ยน เช่น การใช้ศัพท์บัญญัติ การเขียนคำทับศัพท์ ที่ต้องเขียนให้ใกล้เคียงกับการออกเสียงในภาษาเดิมให้มากที่สุดศัพท์บัญญัติ คือ คำศัพท์ที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการเขียนเอกสารของทางราชการ และการเรียนการสอน ผู้ออกศัพท์บัญญัติในปัจจุบัน เช่น การใช้ศัพท์บัญญัติว่า “โภคภัณฑ์” และ “นวัตกรรม” ต้องให้เข้าใจความหมายที่ถูกต้อง การเขียนคำทับศัพท์ต้องเขียนให้ใกล้เคียงกับการออกเสียงในภาษาเดิมให้มากที่สุด เท่าที่อักษรวิธีไทยจะอำนวยให้ เช่น New York เขียนว่า นิวยอร์ก ซึ่งจะออกเสียงว่า [นิวยอร์ก] [นิวย็อก] หรือ [นิวหยอก] ก็ได้ตามอัธยาศัยเช่นเดียวกับคำว่า ฉัน ที่ใครจะออกเสียงว่า [ฉัน] หรือ [ซึ้น] ก็ได้ แล้วแต่จังหวะการพูดแต่เพียงให้เขียนเหมือนกันซึ่งปัจจุบันเรามีคำต่าง ๆ ที่ใช้อธิบายประเทศไทย 4.0 เช่น Technology, E-Marketplace, Smart Devices, Smart Enterprise, Smart Farming, Startup, Traditional SME และคำอื่น ๆ อีกมากมายคำต่าง ๆ เหล่านี้ต้องพิจารณา

ว่าจะเขียนด้วยอักษรไทยอย่างไรจึงจะทำให้คนไทยเข้าใจได้ เช่น คำว่า STEM Education เรานำมาเขียนด้วยคำภาษาไทยว่า สะเต็มศึกษาหรือคำทับศัพท์อื่น เช่น ดิจิทัล โลกาไซเบอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เมื่อมีการติดต่อสัมพันธ์กัน จึงเป็นเรื่องปกติวิสัยที่จะมีการหยิบยืมภาษาของชาติอื่นมาใช้ขณะเดียวกันประเทศ รัสเซีย, (2543, น.76-77 อ้างถึงในเฉลิมลาภ ทองอาจ, 2555, น. 262) กล่าวไว้ว่า โลกสมัยใหม่ต่างจากโลกสมัยเก่าโลกสมัยเก่าประกอบด้วยสังคมเล็ก ๆ ที่แยกกันอยู่ ใครทำอะไรก็ได้รับผลการกระทำของตนโดยตรง การกระทำที่อื่นไม่มีผลกระทบจึงถือเป็นโลกเล็ก (Micro-World) แต่โลกปัจจุบัน เชื่อมโยงกันด้วยการติดต่อสื่อสาร การค้า การเงิน ถือว่าเป็นโลกที่ใหญ่ (Macro-World) มีความซับซ้อนหลายมิติและเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากแนวคิดดังกล่าวนี้ ผู้เรียนของเราจึงคิดและปฏิบัติในสิ่งที่อาจจะเรียกได้ว่าขัดแย้งกับสิ่งที่ครูแบบดั้งเดิมยึดมั่น จึงไม่น่าแปลกใจว่าผู้เรียนที่เชื่อในวัฒนธรรมดิจิทัลอันรวดเร็ว จึงปฏิเสธและกล่าวหาวรรณคดีไทยว่าดำเนินเรื่องอย่างเชื่องช้า ผู้เรียนที่ชื่นชอบในสื่อเสมือนจริง จึงปฏิเสธหน้ากระดาษหนังสือประวัติศาสตร์ที่ขาดชีวิตชีวา และดูไร้รสนิยมผู้เรียนก็หันไปชื่นชมกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยแทน

ความเป็นปัจจุบัน ทำให้ไม่เห็นความสำคัญของไวยากรณ์ไทยหรือวรรณคดีไทย เพราะสาระเหล่านี้ ผู้เรียนจะคิดว่าแทบจะมีได้ใช้ในชีวิตประจำวัน พฤติกรรมของเด็กยุคใหม่เช่นที่กล่าวมานี้ หากได้เป็นความผิดของพวกเขาแต่อย่างใดไม่แต่เพราะการสร้างสังคมทุนนิยมและยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง การสร้างและเสพวรรณกรรมจึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยอย่างเห็นได้ชัด เกิดวรรณคดีที่ไม่มีรูปแบบแต่สามารถสื่อสารถ่ายทอดเรื่องราวในวรรณคดีได้ และไม่มีคำว่าธรรมเนียมนิยม

#### วรรณคดีไทยในยุคประเทศไทย 4.0

ในอนาคตข้างหน้าจะมีปัจจัยอื่นมาเข้ามาทุกรายละเอียดในการดำเนินชีวิต การอ่านวรรณคดีแต่ในตำราเพียงอย่างเดียว นั้น อาจไม่ดึงดูดความสนใจเพราะเราถูกรายล้อมไปด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์คนที่ให้ความสำคัญหรือสนใจวรรณคดีอาจมีน้อยลง แต่วรรณคดีนั้นยังต้องเรียนเพราะยังมีหลักสูตรยังเรียนผ่านรายวิชา แต่การถ่ายทอดความรู้ความคิดอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม ความงดงามทางวรรณศิลป์อย่างพราวพรายที่เคยมีอาจถูกมองข้ามไม่เป็นที่ต้องการของผู้เรียนผู้อ่าน ได้เท่ากับทำวรรณคดีให้อ่านง่าย คำศัพท์ที่ควรรู้อาจจะเริ่มไม่อยากรู้เพราะบางคำเป็นศัพท์ยากเกินไปผู้อ่านไม่ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมก็ยังเพิ่มความเบื่อหน่ายในการอ่านวรรณคดีมากขึ้น อีกทั้งในโลกออนไลน์ก็เกิดการบัญญัติศัพท์ใหม่การเล่าเรื่องในวรรณคดี โดยนำวรรณคดีที่อยู่ในหนังสือเรียนมาสรุปให้ผู้อ่านอ่านได้ง่ายขึ้นบางเว็บไซต์ กลายเป็นการทำร้ายความสวยงามของภาษาไปโดยไม่รู้ตัว ดังนั้นการเรียนรู้อ่านคำศัพท์ไปด้วยจะทำให้ผู้อ่านวรรณคดีได้สนุกและทราบซึ่งในภาษามากขึ้น ดังตัวอย่างเรื่องรามเกียรติ์ ในตอนศึกกุ่มภกรรณ

| บัดนั้น                  | ฝ่ายหมู่โยธาทวยหาญ        |
|--------------------------|---------------------------|
| ได้ฟังนายสั่งก็ถนลาน     | จัดการพร้อมกันทุกหมวดกองฯ |
| ปลุกเป็นโรงราชพิธี       | อลงกตยารวิสัยเก้าห้อง     |
| หลังคานั้นตาดแดงแยงทอง   | ข้อฟ้ากุกองอลงการ         |
| จตุรมุขงามแมนพิมานสวรรค์ | หน้าบันดั่งเทพเลขา        |
| เพดานแดงประดับด้วยดารา   | ห้อยพวงบุปผามาลัย         |
| รายริ้วราชวัติฉัตรจริง   | ทิวธงเรียงรายปลายไสว      |
| ล้อมแผ่นศิลาอำไพ         | ที่ลับหอกชัยอสุรี ฯ       |

จากคำประพันธ์นอกจากได้เห็นความงดงามทางวรรณศิลป์แล้วยังมีคำศัพท์ที่ควรรู้ไม่ว่าจะเป็น ตาด หมายถึง ผ้าที่ทอดด้วยไหมควบกับเงินแล่ง (คือเงินที่รีดแผ่ให้บางแล้วผ้าให้เป็นเส้น ๆ) หรือทองแล่งจำนวน

เท่ากัน เรียกชื่อตามลักษณะของลายที่ทอ เช่น ตาตลายคดกริช ถ้ามีไหมปักทับลงไปอีกเป็นดอก ๆ เรียกว่า ตาตระกำไหม จตุร [จะตุระ-] หมายถึง สี่ ใช้ประกอบหน้าคำที่มาจากภาษาบาลีหรือสันสกฤต (ส.ป. จตุ). मुख [มุข มุขะ-] หมายถึง หน้า ปาก ทาง หัวหน้า ส่วนของตึกหรือเรือนที่ยื่นออกมาจากส่วนใหญ่ มักอยู่ด้านหน้า หน้านับ หมายถึง จั่ว (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

ความพยายามในการนำวรรณคดีไทยมาเล่าใหม่ด้วยสำนวนที่ทันสมัยกว่าเดิม แม้จะไม่ใช่อะไรใหม่แต่ก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจยิ่งในยุคประเทศไทย 4.0 ที่คนไทยอ่านหนังสือกันน้อยลงทุกวัน ๆ การนำวรรณคดีต้นฉบับที่เป็นร้อยกรองมาเรียบเรียงเป็นร้อยแก้ว และจับบางประเด็นตามความสนใจของคนรุ่นใหม่ก็อาจจะทำให้หลายคนมองวรรณคดีด้วยใจที่เปิดกว้างขึ้นกว่าเดิมเพราะในยุคสมัยนี้เป็นโลกแห่งเทคโนโลยี หลายสิ่งหลายอย่างก็ได้แปรเปลี่ยนไปตามช่วงเวลา อาชีววัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมกับยุคสมัย หรือนำมาประยุกต์ให้ร่วมสมัย เป็นต้น ดังตัวอย่างเปรียบเทียบรามเกียรติ์ตามแบบฉบับเดิมกับรูปแบบการแต่งร้อยแก้ว

|                          |                            |
|--------------------------|----------------------------|
| ๑ หนุมนั้นเป็นสุนัขตาย   | พองเน่ากลิ่นอายเหม็นกล้ำ   |
| องค์นั้นกลายเป็นกา       | จับจิกลอยมาในวารี ฯ        |
| ๑ เมื่อนั้น              | พญากุมภกรรณยักษ์           |
| ลับหอกอยู่ในพิธี         | อสุรีแลไปในสาคร            |
| เห็นสุนัขเฝ้าลอยมาวนอยู่ | มีหมู่แมลงวันตอมว่อน       |
| กาจิกเหม็นตลบอบขจร       | หมู่หนอนคลาคล้ำทั้งกายา    |
| แต่เห็นก็ให้อาเจียน      | คลื่นเหียนเวียนพักรัยรักษา |
| ลับหอกไม่ได้ตั้งจินดา    | ก็ลูกม้ายังรณมณี ฯ         |

ชัยกร หาญไฟฟ้า, (2560, น.11)ได้นำวรรณคดีไทยมาเล่าใหม่ด้วยสำนวนร้อยแก้ว ตอนศึกกุมภกรรณ ในเนื้อความตอนเดียวกันเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย ดังนี้

...“กุมภกรรณยังลับหอกโมกษศักดิ์ต่อไปอย่างไม่สนใจว่าหนุมนานจะรอคอย นานขนาดไหน เพราะถือว่า หากหอกโมกษศักดิ์คมทั้งสี่ด้านแล้วไซ้ไร จะทรงอาณุภาพ ร้ายแรงไม่มีผู้ใดสามารถเอาชนะได้ง่าย ๆ

หนุมนานชักอึดอัดกับการรอคอย จึงคิดกลเม็ดในการเร่งเร้าให้ยักษ์แค้นเร่งหุดลับ หอกๆ เนื่องจากกุมภกรรณเป็นยักษ์รักสะอาด ชอบกลิ่นหอม จึงแอบไปสั่งให้ไพร่ลิง ปล่อยหมาเฝ้าลอยมาตามน้ำ แต่ไปๆมาๆตัวเองก็ทนเหม็นไม่ไหวเหมือนกันจนต้องใช้ มือปิดจมูกพลางนึกในใจว่า นี่ดีนะ เกือบหน้าอีกสามหน้าไว้ ไม่งั้นต้องมาคอยปิดจมูก เพราะเหม็นกลิ่นอีกหกรุ่น ๆ เลย

กุมภกรรณเห็นหมาเฝ้าลอยน้ำมา อีกทั้งมีหนอนซอนไซ มีอีกาโฉบลงมาจิกกิน เนื้ออะไรๆหลุดล่อนส่งกลิ่นเหม็นตลบ ก็เกิดอาการคลื่นเหียนอาเจียนเวียนศีรษะหน้ามืดตึ๋นตาลายคล้ำจะเป็นลมแล้วหงายหลังตั้งในที่สุด ไพร่ยักษ์ต้องหอบเอายาตมส้มโอมือ มารอที่จมูก นวดเนื้อมวดตัวสักพัก พญายักษ์จึงได้รู้สึกตัวตื่นฟื้นคืนสติสมประดีล้มเลิก พิธีลับหอกเสีย ตัดสินใจเข้าต่อสู้ทั้งๆที่ใบหอกยังมีสนิมเชรอะ...”



หรือในตอนบรรยายฉากการต่อสู้ระหว่างหนุมานและกุมภกรรณผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับสำนวน ร้อยแก้ว ดังนี้

|                               |                         |
|-------------------------------|-------------------------|
| ๑ ครั้นไถลพระราชนิเวศน์       | ลับเนตรหาไม้ใครเห็นไม่  |
| ขุนกระบี่ผู้ปรีชาไว           | สำรวมใจนิมิตอินทรี ๑    |
| ๑ กลับกลายเป็นเหยี่ยวเร็วแรง  | สองตาดั่งแสงมณีศรี      |
| บินถรรวร้อนด้วยฤทธิ์          | ตรงไปที่สวนมาลา ๑       |
| .....                         | .....                   |
| ๑ บัดนั้น                     | คำแหงหนุมานชาญสมร       |
| รับรองป้องปัดคทาธร            | วานรโถมจับอสุรี ๑       |
| ๑ แหวด้วยตรีเพชรชัยชาญ        | ต้องอกนทกาลยักษี        |
| ล้มลงกับพื้นธรณี              | ก็สิ้นชีวิด้วยฤทธา ๑    |
| ๑ แล้วจับเอาศพลไป             | ต้องหน้ารถชัยยักษา      |
| ทำเป็นยักคิ้วหลัวตา           | ตบมือชี้หน้าขุนมาร      |
| เหวี่ยงเหวี่ยงกุมภกรรณขุนยักษ | ตัวเองฮึกฮักอวดหาญ      |
| วันนี้เคียวมึงจะแหลกลาญ       | วายปราณด้วยศรพระจักรี ๑ |

...“เหยี่ยวจำแลงหยุดทะยานขึ้น หันปีกบินกลับ แล้วทั้งดิ่งลงมาราวกับยานรบทางอากาศที่กำลังพุ่งเข้าหาเป้าหมายพร้อมกับระเบิดปฏิภูมิล้อมอยู่ในอุ้งกระเพาะ และซึ่งรวมอุจจาระ ปัสสาวะ มูลดิน อาเจียน หมาเน่า พืชเน่า และสารพัดสิ่งบูดเน่าทั้งหลาย”...

“องค์พระรามถึงกับปรบมือด้วยความชื่นชม”...

“หนุมานเห็นว่ากุมภกรรณยังมัวแต่หัวเราะดาหยีเพราะสามารถสร้างความปั่นป่วนไปทั่วสารทิศได้ จึงแปลงร่างกลับมาเป็นวานรเผือกดังเดิม แล้วฉวยโอกาสพุ่งเข้าคว่ำหอกโมกขศักดิ์ที่พญายักษ์ปักเอาไว้”

ความเป็นวรรณคดีมรดกที่ได้รับการยกย่อง ในด้านวรรณศิลป์และในด้านที่แสดงค่านิยม ความเชื่อ ต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน ล้วนมีคุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ และด้านสังคม มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านร้อยกรองและร้อยแก้ว เพื่อให้วรรณคดีเข้าถึงได้กับคนทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะในยุคประเทศไทย 4.0 วรรณคดีไม่ได้มีอยู่แค่เพียงในหนังสือ ตำรา หรือหนังสือเรียนวรรณคดีอีกต่อไป หากแต่ยังมีรูปแบบการถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสื่อสังคมมากขึ้น เช่น ในรูปของบทเพลงโดยการนำวรรณคดีไทยมาดัดแปลงให้เกิดความร่วมสมัย ทำให้คนหันมาสนใจเรื่องของวรรณคดีไทยกันมากขึ้น การหยิบยกเพลงไทยในปัจจุบันที่หยิบเรื่องราวในวรรณคดีมาเรียงร้อยเป็นบทเพลง และถ่ายทอดด้วยการผสมผสานดนตรีในยุคปัจจุบันมีหลาย ๆ บทเพลงที่ได้รับความนิยม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องขุนช้างขุนแผน อิเหนาหรือรามเกียรติ์ ที่นำเรื่องราวจากวรรณคดีมานำเสนอในรูปแบบของความรักระหว่างตัวละครเอก นำเรื่องราวในส่วนนี้มาถ่ายทอดในแบบที่ทันสมัย ทำให้คนฟังเข้าถึงวรรณคดีไทยได้มากและง่ายขึ้น หรือแม้แต่การตั้งชื่อเรื่องในหนังสือเรียนวรรณคดีใหม่ ๆ ให้ดูน่าสนใจโดยไม่ตั้งชื่อตรง ๆ เช่น เรื่องการผจญภัยของสุดสาครในระดับชั้น ป.4 แต่แทรกเรื่องพระอภัยมณีตอนกำเนิดสุดสาครไว้ เรื่องการเดินทางของพลายน้อยใน ระดับชั้น ป.6 ที่แทรกวรรณคดีขุนช้างขุนแผนตอนกำเนิดพลายงามไว้ หรือเรื่องศึกสายเลือด แทรกวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพไว้ ไม่เพียงแต่ในหนังสือเรียนที่ต้องการให้เด็กไม่รู้สึกเบื่อหน่าย

กับวรรณคดี ความเปลี่ยนแปลงของช่วงเวลาที่ทำให้วรรณคดีในยุคที่ประเทศเป็นประเทศไทย 4.0 วรรณคดีออกมาจากตัวหนังสือถ่ายทอดเป็นการดูอ่านเล่นบ้าง เป็นภาพยนตร์แอนิเมชันบ้างหรือเป็นละครเวทีเห็นการผจญภัยครบรสความตื่นเต้นทั้งภาพ แสง สี เสียง ที่เน้นความรู้ การสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย

## สรุป

แม้ว่าโลกจะเจริญก้าวหน้ามาได้ไกลเพราะวิทยาศาสตร์ แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมไปถึงความเป็นไปในชีวิตที่มีอารยธรรมและวัฒนธรรมเราต้องมีศาสนา มีปรัชญา มีศิลปะ เรายังต้องมีวรรณคดีเพราะสิ่งเหล่านี้ย่อมนำมาแต่ความดีงาม แม้ว่าเทคโนโลยีข่าวสารในยุคประเทศไทย 4.0 จะทำให้งานเขียนต้องยึดอิงข้อเท็จจริงในชีวิตมากขึ้นผู้อ่านรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น การเขียนไม่ได้อยู่ในโลกของจินตนาการ การติดยึดรูปแบบเก่าเริ่มถูกท้าทายการนำวรรณคดีไทย ทั้งเรื่องที่เป็นที่รู้จักในวงกว้างมานำเสนอในรูปแบบที่เหมาะสมกับยุคสมัยจะทำให้ผู้ที่คุ้นกับวรรณคดีไทยอยู่แล้ว อาจได้ทบทวนและนึกถึงเรื่องราวตามสิ่งที่เคยเรียนมารวมทั้งเพลิดเพลินไปกับสำนวนใหม่ ๆ ของผู้เขียนในยุคปัจจุบัน ส่วนเด็กรุ่นใหม่หรือผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับวรรณคดีไทย ก็อาจจะให้ความสนใจกับวรรณคดีดั้งเดิม แล้วอาจจะไปลองหาด้านฉบับวรรณคดีเรื่องดังกล่าวมาอ่านซ้ำเพื่อย้ำให้มั่นใจว่ามีเรื่องราวพิสดารเหล่านี้ในวรรณคดีไทยด้วยหรือ

## บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2530). *หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของครูสภา.
- เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2555, กรกฎาคม-ตุลาคม). ก้าวสู่ศตวรรษที่ 21: เส้นชัยที่การศึกษาไทยยังไปไม่ถึง. *วารสารครุศาสตร์*, 4(1), 261-267.
- ชัยกร หาญไฟฟ้า. (2560). *ทศกัณฑ์ออนไลน์*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊ค.
- ดวงมน จิตรจำนงค์และสุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา. (2555). *รูปแบบและสุนทรียภาพและวรรณคดีไทย หน่วยที่ 8, เอกสารการสอนชุดวิชา วรรณคดีไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช.
- ธนิต อยู่โพธิ์. (2512). *บันทึกเรื่องหนังสือจินตามณี เล่ม 1-2 กับบันทึกเรื่องจินตามณีและจินตามณีฉบับ สมัยพระเจ้าบรมโกศ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร.
- ธวัชชัย ปุณโณทก. (2538). *วิวัฒนาการหนังสือเรียนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย รามคำแหง.
- บุญเกิด รัตนแสง. (2541). *ภาษากับวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.
- เบญจวรรณ สุนทรากุล. (2550). *วิวัฒนาการแบบเรียนไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ กาพย์กลอนและนิพนธ์ อินสิน. (2533). *ภาษาวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊ค.
- รามเกียรติ์ ตอน *ศึกกุ่มภรรยา*. (2560). สืบค้น 16 มิถุนายน 2560, จาก <https://my.dek-d.com/dek-d/story/viewlongc>
- วชิรญาณ. (2560). *บทละครเรื่องรามเกียรติ์/สมุทรไทยเล่ม 47*. สืบค้น 15 มิถุนายน 2560, จาก <http://vajirayana.org>
- . (2560). *บทละครเรื่องรามเกียรติ์/สมุทรไทยเล่มที่-50 สมุทรไทยเล่ม 47*. สืบค้น 15 มิถุนายน 2560, จาก <http://vajirayana.org>
- วุฒิพงษ์ คำเนตร. (2558). *วิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้บันได 5 ขั้นของการพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานสากลในศตวรรษที่ 21*. 15 มิถุนายน 2560, จาก <http://wutthiphongkhamnet.blogspot.com/2015/06/five-steps-for-student-development.html>
- สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มรรย. (2536). *วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.